

พระธรรมเทศนา
ปณิติจรียกถา
กล่าวว่าการประพฤติอย่างบัณฑิต
ในการพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศล
อุทิศถวาย สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี
โดย พระวีรธรรมมุนี
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไตรมิตรวิทยาราม
เลขานุการเจ้าคณะภาค ๘
วันพุธ ที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

* * * * *

ขอถวายพระพร เจริญพระราชสิริสวัสดิ์ พิพัฒนามงคล พระชนมสุขทุกประการ จงมีแต่
สมเด็จพระบรมบพิตร พระราชสมภารพระองค์ สมเด็จพระปรมินทรมหามกุฏราชวิทยาลัย ผู้ทรง
พระคุณอันประเสริฐ บัดนี้ จักรับพระราชทานถวายวิสัชนาพระธรรมเทศนา ฉลองพระเดชพระคุณ
ระดับพระปัญญาบารมี ถ้ายรับพระราชทานถวายวิสัชนาไป มิได้ต้องตามไวยาหารอรรถาธิบาย
ในพระธรรมเทศนา ณ บทใดบทหนึ่งก็ดี ขอเดชะ พระเมตตาคุณ พระกรุณาคุณ พระขันติคุณ
ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานอภัยแก่อาตมภาพ ผู้มีสติปัญญาน้อย ขอถวายพระพร

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมา สมพุทฺธสฺส
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมา สมพุทฺธสฺส
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมา สมพุทฺธสฺส
สีลวา วตตสมฺปนฺโน, อปฺปมตฺโต วิจกฺขโณ,
นิวาตวฺตฺติ อตฺถทฺโธ, สุรโต สปิโล มุทุติ

ณ โอกาสนี้ อาตมภาพจักรับพระราชทานถวายพระธรรมเทศนา ฉลองพระราชศรัทธา
ระดับพระปัญญาบารมี อนุรูปแต่พระราชกุศลบุญราศี ทักขิณานุปัตตานปัจฉิมการกิจ ที่สมเด็จพระ
บรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
ให้ข้าราชการบริพารในสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี องค์กรใน
พระอุปถัมภ์ และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริ
โสภาพัณณวดี เป็นเจ้าภาพบำเพ็ญพระราชกุศลทักขิณานุปัตตานถวายแด่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ
เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ซึ่งสิ้นพระชนม์ ๙๙ วันในวันนี้ ด้วยสมเด็จพระเจ้า
ภคินีเธอพระองค์นั้น มีพระฐานะเป็นผู้ใหญ่ในพระบรมราชวงศ์จักรี ทรงสถิตยอยู่ในที่พระกุลเชษฐอัน
สมควรได้รับความเคารพอย่างสูงยิ่งในพระราชวงศ์ ทรงเป็นพระประยูรญาติที่พระเชษฐภคินี ด้วย
พระเหตุที่ยมั่นในพระกตัญญูกตเวทิตาธรรม ซึ่งทรงมีบริบูรณ์ในพระเหตุที่ยตามภูมิธรรมแห่ง

สาธุชน ต้องตามในพุทธนิพนธ์ภาษิตว่า **ภูมิ เว สาธุ รูปานํ กตญญกตเวทิตา** แปลว่า ความกตัญญกตเวที เป็นภูมิธรรมแห่งสาธุชนดังนี้

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ทรงเป็นพระราชกุมารีพระองค์เดียวในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ประสูติเมื่อวันอังคาร ที่ ๒๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นเวลาก่อนที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะเสด็จสวรรคต ๑ วัน แม้สมเด็จพระเจ้าฟ้าพระองค์น้อยพระองค์นั้น จักดำรงฐานะสมเด็จพระเจ้าลูกเธอในระยะเวลาอันสั้น ทั้งยังทรงมีโอกาสเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ยังพระปิตุสตุท่ายให้บังเกิดแต่สมเด็จพระบรมชนกนาถเพียงครั้งเดียว

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ทรงพร้งพร้อมไปด้วยพระจริยาวัตร ทรงเป็นผู้บริสุทธิ์สะอาดทั้งพระกาย พระวาจา และพระหฤทัย ดำรงพระองค์สมกับอยู่ในพระกุลเชษฐ์ เป็นผู้มีบุญบารมีอันสูงส่ง ด้วยเหตุพระองค์ได้รับการถวายพระอภิบาล มาเพื่อเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้าแท้ ๆ ทำให้ไม่ทรงรู้จักคำที่ไม่สุภาพทุกประเภท กล่าวโดยย่อคือพระองค์ถูกหล่อหลอมมาเพื่อเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้าที่บริสุทธิ์สะอาด

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ทรงมีพระจริยาวัตรเป็นไปด้วยความเรียบง่ายงดงาม สมเป็นพระราชธิดาแห่งบรมราชจักรีวงศ์ ทรงเป็นเสมือนเพชรน้ำงามที่ประดับอยู่บนมงกุฎแห่งพระราชจักรีวงศ์พระองค์หนึ่ง เพชรนั้นไม่ว่าจะอยู่ ณ แห่งหนตำบลใดความเป็นเพชรก็ยังคงเจิดจรัสล้ำเลิศ ส่งแสงแวววาวไปทั่วทุกทิศานุทิศ พระจริยาวัตรและพระกรณียกิจในสมเด็จพระเจ้าฟ้าพระองค์นั้น นับแต่วันแรกแห่งพระชนม์ชีพจวบกาลสมัยถึงวันนี้ แสงงามแห่งเพชรนั้นยังคงงดงามพิสุทธิ์ งามจรัสในใจของพสกนิกรทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้าราชการบริพารในพระองค์ ผู้อาศัยพระบารมีเป็นที่พึ่งตลอดระยะเวลา ๘ ทศวรรษที่ผ่านมา มิมีคลาย

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอพระองค์นั้น เสด็จประทับรักษาพระอาการติดเชื้อในกระแสพระโลหิต ณ โรงพยาบาลศิริราช ตั้งแต่วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ แม้คณะแพทย์ได้ถวายการรักษาอย่างใกล้ชิดจนสุดความสามารถ จวบกาลสมัยสิ้นพระชนม์เมื่อเวลา ๑๖ นาฬิกา ๓๗ นาที วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๔ รวมพระชันษา ๘๕ ปี

ดังได้ขอพระราชทานถวายพระราชประวัติย่อในเบื้องต้นว่าพระจริยาวัตร ของสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอพระองค์นั้น เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ได้รับการทรงระลึกถึงจากพระบรมวงศานุวงศ์ พสกนิกรชาวไทยทั้งประเทศ โดยเฉพาะในวันนี้ข้าราชการบริพารในสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี องค์กรในพระอุปถัมภ์ และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี เป็นเจ้าภาพตั้งใจบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุปทานถวาย ดังพระดำรัสที่พระผู้มีพระภาคแสดงไว้ในติโรกฐตสูตรว่า **อทาสิ เม อกาสิ เม เป็นต้น**

อทาสิ เม หมายความว่า สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ พระองค์นั้น พระองค์ทรงพระเมตตาพระราชทานรางวัลแก่เราเหล่าข้าราชการบริพารในพระองค์ เคยตรัสแก่เรา เคยแยมพระสรวลให้เรา นับเป็นบุญล้นเกล้าล้นกระหม่อม ที่เกิดเป็นคนไทย ยังมีโอกาสรับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาทพระจริยาวัตรที่เป็นแบบอย่าง แบบแผน แบบฉบับ ที่ไม่เคยมีผู้ใดเลยได้ยินพระวาจาอันก้าวร้าวหยาบคายออกจากปากของพระองค์เลย นับเป็นบุญตา บุญใจที่ได้เห็นพระจริยาวัตรเช่นนี้

โอกาส เหม หมายความว่า สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ พระองค์นั้น พระองค์สร้างความประทับใจให้เหล่าข้าราชการ เคยทรงสอนเรา ทรงแนะนำให้เราตั้งอยู่ในความอดทน และเป็นคนดี

การบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุปทานในวันนี้ หากทราบถึงสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ พระองค์นั้น ด้วยพระญาณวิธีหนึ่งวิธีใด ก็คงทำให้พระองค์ท่านทรงปลาบปลื้มปิติ และสุขพระหฤทัยเป็นที่สุด เพราะข้าราชการที่พระองค์ทรงเมตตา พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่องค์กรในพระอุปถัมภ์ของพระองค์ได้ตั้งใจร่วมบำเพ็ญพระราชกุศลอุทิศถวาย และจะได้ทรงอนุโมทนาสาธุการให้สำเร็จเป็นปัตตานุโมทนาภัย ในส่วนที่ได้ทรงรับพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม และคณะเจ้าภาพข้าราชการในพระองค์ท่าน ทุกท่านทุกคน ได้อุทิศถวายเป็นพระราชกุศล อันจะเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้บังเกิดทิพยสุข ทิพยสมบัติ ตามพระราชประสงค์ทุกประการ

ณ โอกาสนี้ จะขอรับพระราชทานถวายวิสาขนาปถิตกถา ที่มีอุเทศอัญเชิญในเบื้องต้นว่า **สีลวา วตตสมปนโน, อปปมตโต วิจกขโณ, นิวัตตวุตติ อตถทุโร, สฺรโต สปิโล มุฑุ** แปลว่า ผู้เป็นบัณฑิต พึงเป็นผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยอาจารย์สมบัติ พร้อมด้วยจริยาวัตร รักษาคุณสมบัตินี้ให้วัฒนาไม่ประมาทในกิจจานุกิจและกัลยาณธรรม สอดส่องเลือกเฟ้นเหตุผลให้ประจักษ์ มีความประพฤติละมุนละม่อม ไม่ผยองต่อผู้หลักผู้ใหญ่ ไม่เป็นคนกระด้าง แสดงอาการเยอหยิ่งด้วยความทะนง ยินดีแต่ในทางที่ชอบ ประกอบแต่กิจที่เป็นสุจริตธรรม มีถ้อยคำน่าฟัง ฝังไมตรีเป็นที่ชื่นใจ มีอัธยาศัยอ่อนโยนน่ารัก ดังนี้

ก็ด้วยระลึกถึงปฏิปทาและพระจริยาวัตรอันสุขุมละเอียดย่อน ที่พระองค์มีพระปณิธานอันแน่วแน่ในการทรงบำเพ็ญพระกรณียกิจ ดังปรากฏในพระดำรัสที่พระราชทานในงานฉลองพระชนมายุ ๖๑ พรรษา เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๓๕๒๙ ณ วชิราวุธวิทยาลัย ความตอนหนึ่งว่า “ฉันขอกล่าวต่อท่านทั้งปวงว่า จะพยายามบำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์แก่บ้านเมือง ด้วยความจงรักภักดีต่อบ้านเกิด และต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงเป็นพระประมุขของชาติ จะได้รักษาเกียรติศักดิ์แห่งความเป็นราชนารีในมหาจักรีบรมวงศ์ไว้ชั่วชีวิต” ทำให้พระองค์เป็นชาติตินารี เรียบร้อย สุขุม ดังบาลีที่ว่า **สีลวา** พระองค์ทรงมีพระจริยาวัตรเรียบร้อยทั้งพระกาย พระวาจาและพระหฤทัย จะเห็นได้จากไม่มีใครเคยได้ยินพระวาจาอันก้าวร้าวหยาบคายเลย แสดงได้ว่ามีพระจริยาวัตรอันเป็นส่วนพระองค์ที่ถูกหล่อหลอมอบรมในฐานะราชนารีมาดีแล้ว **วตตสมปนโน** สมบูรณ์ด้วยอาจารย์สมบัติ เพราะพระองค์ทรงเป็นเจ้าฟ้าในพระบรมมหาราชวัง ทรงเป็นราชนารีผู้อยู่ในราชสำนัก ต้องทรงมีอาจารย์เพียบพร้อมเรียบร้อย เพราะพระองค์ได้รับการฝึกฝนมาดีดังพระบาลีที่ว่า **ทนฺโต เสฏฺฐมฺนุสฺเสสฺสุ** ในหมู่มนุษย์ ท่านผู้ที่ฝึกตนดีแล้วประเสริฐที่สุด เมื่อทรงฝึกพระองค์มาดีย่อมแก่กล้าสง่างามในพระกรณียกิจน้อยใหญ่ และเป็นที่ชื่นชมประทับใจของพสกนิกรชาวไทยทั้งปวง **อปปมตโต ความไม่ประมาท** พระองค์ทรงไม่ประมาทในกิจจานุกิจและกัลยาณธรรม หมายถึงเมื่อมีพระกรณียกิจน้อยใหญ่เกิดขึ้น ทรงมีความพร้อมในทุกเวลา ว่ากันว่าบุคคลผู้มีความพร้อมเตรียมตัวพร้อม โชคและวาสนาย่อมเกิดกับเขาเสมอ เพราะไม่พลาดโอกาสอันงาม สิ่งเมื่อใดก็ได้เมื่อนั้น มีความพร้อมทุกเมื่อ เป็นที่เชื่อถือของหมู่ชน และที่สำคัญที่สุดคือไม่พลาดโอกาสในการทำดี ทำดีแก่คนทุกคน ทำดีให้ตน และดำรงตนให้ปฏิบัติหน้าที่ให้ดี จากผลแห่งธรรมในข้อนี้ทำให้พระองค์เป็นที่รักของปวงชน **วิจกขโณ สอดส่องเลือกเฟ้นเหตุผลให้ประจักษ์** คุณธรรมข้อนี้มีอยู่ผู้เป็นใหญ่ พระกรณียกิจทั้งปวง พระองค์ต้องมีพระดำริ ต้องคิดแล้วคิดอีก เหมาะควรประการใด จะปฏิบัติ

แบบไหนให้งามให้เหมาะสม ให้เป็นการเทิดพระเกียรติยิ่งขึ้นไป ล้วนอยู่ในพระหฤทัยของพระองค์
นิวาตวุตติ มีความประพดิละมุน ละม่อม เพราะพระองค์เป็นสมมุติเทพ พระอิริยาบถย่อมสง่า
เป็นที่ประทับใจของพสกนิกรทั้งปวง **อดตุโร ไม่แข็งกระด้าง** พระองค์เป็นแบบอย่างของความ
นุ่มนวล พระพักตร์ พระสุรเสียง เป็นที่ชื่นใจของผู้เข้าเฝ้าใกล้ชิด ความนุ่มนวล งามสง่า
ของพระองค์ บ่งบอกให้ทราบถึงความที่พระองค์มีพระบุญญาบารมีที่ทรงบำเพ็ญไว้พระชาติที่ผ่านมา
อย่างยิ่ง เพราะพระองค์เป็นปิยราชนารีที่ข้าราชการเทิดทูน **สุรโต มีพระวาจาที่ไพเราะเสนาะ**
โสต มุทุ มีพระอัธยาศัยอ่อนโยน นำมาซึ่งความสุขใจของพสกนิกรที่ได้มีโอกาสเห็นพระราชกรณีย
กิจของพระองค์ในข่าวพระราชสำนัก เพราะการบำเพ็ญในพระราชกรณียกิจแทนพระองค์บ้าง
ส่วนพระองค์บ้าง ตลอดระยะเวลายาวนาน อันเป็นเหตุนำมาซึ่งพระเกียรติอันเกรียงไกร

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ทรงเป็นต้นแบบ
แห่งการปฏิบัติพระองค์ นั่นคือยึดในหลักธรรมประการดังกล่าวแล้ว ย่อมเป็นที่พอพระทัยสมเด็จพระ
บรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ดังจะเห็นได้จากพระมหากรุณาธิคุณใน
พระราชกุศลทักษิณานุปทาน ดังแสดงแล้วในเบื้องต้น ขณะนี้ แม้สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้า
เพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี จะสิ้นพระชนม์ขึ้นสู่สวรรคาลัยแล้ว ซึ่งเป็นไปตามหลักธรรมใน
ศาสนา แต่รอยแห่งความทรงจำที่พสกนิกรชาวไทยทั้งมวลต้องจดจำระลึกจรรยาวัตรที่นุ่มนวล นอบ
น้อม และหนักแน่น ยังตราติดตรึงในหัวใจคนไทยอย่างไม่รู้จบ ด้วยระลึกถึงราชนารีแห่งจักรีวงศ์
ทรงพระนามว่าสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ตลอดไป
อิมินา กตปุญญาน ด้วยอำนาจพระราชกุศลทักษิณานุปทานปัจจุภารกิจ ที่สมเด็จพระบรมบพิตร
พระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ข้าราชการใน
สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี องค์กรในพระอุปถัมภ์ และ
องค์กรที่เกี่ยวข้องกับสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ ฯ เป็นเจ้าภาพบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุปทาน
อุทิศถวายแด่ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี จงเป็นบุญนิธิ
อำนวยการวิบากสมบัติ อัญญาวิบุลยคุณ ผล แต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าพระองค์นั้น ให้ได้ทรงเสวยทิพยสุข
ทิพยสมบัติในสัมปรายภพ สมเจตนาปรารถนาโดยฐานะนิยมที่ทรงบำเพ็ญพระราชอุทิศถวาย จงทุก
ประการ รับพระราชทานถวายวิศิษณาพระธรรมเทศนาในปณติจจรียกถา ฉลองพระเดชพระคุณ
ระดับพระปัญญาบารมี ยุติลงคงไว้ เอวัง ก็มีด้วยประการฉะนี้ ขอถวายพระพร.

* * * * *